

MURAD HAN III

Osmanlı sultanlarının on ikincisi ve İslâm halîfelerinin yetmiş yedincisi. Babası on birinci Osmanlı sultanı İkinci Selim Han, annesi Nûr Bânû Sultandır. 4 Temmuz 1546'da Manisa'nın Bozdağ Yaylağı'nda doğdu. 1558 târihine kadar Saruhan'da (Manisa) kaldı. Babasının Saruhan Sancakbeyliğinden Karaman Beylerbeyliğine tâyiniyle, Şehzâde Murâd'a da Alaşehir Sancakbeyliği verildi. 1526'da Manisa Sancakbeyliğine tâyin edildi. 22 Aralık 1574 târihinde tahta çıkıncaya kadar bu vazîfede kaldı. Sancağa çıkarılan son Osmanlı hükümdârıdır.

Osmanlı Devletinin zirvede olduğu bir devirde sultan olan Üçüncü Murâd Han, dünyâ siyâsetinde faal bir rol oynadı. Osmanlı hâkimiyeti en geniş sahasına ulaştırıldı. Akdeniz'de denizci bir kavim olan Venedikliler ve kara Avrupa'sında Avusturya ile antlaşmalar yenilendi. Lehistan (Polonya) ile Osmanlı Devletinin kuzey siyâsetini belirleyen antlaşma, 30 Temmuz 1577'de imzâlandı. Rus Çarlığının yayılma siyâsetine karşı, Lehistan ile Kırım Hanlığının münâsebetleri tanzim edildi. Şîî ideolojisinin temsilcisi İran Safevî Devletinin, Osmanlı ülkesindeki yıkıcı ve bölücü faaliyetlerine karşı 1578'den itibaren her türlü tedbire başvuruldu. Ahâlisi sünnî olan Şirvan ve Dağıstanlıları, Safevî taarruzlarına karşı korumak ve hudûdu emniyet altına almak için 5 Nisan 1578'de başlatılan harekât, 21 Mart 1590 târihinde imzâlanan İstanbul Antlaşması ile tamamlandı. Antlaşmaya göre;

1. Tebriz şehri ile Âzerbaycan'ın Tebriz mıntıkası, Karabağ, Gence, Kars, Tiflis, Şehrizûr, Nihâvend, Lûristan tarafları Osmanlılara kalacaktı.

2. Şîîler, hazret-i Ebû Bekir, Ömer ve Osman (radiyallahü anhüm) ile hazret-i Âişe'ye iftirâ ve küfür etmeyeceklerdi. İran'daki Ehl-i sünnet Müslümanlara kötü muâmele yapılması, Şah tarafından yasaklanacaktı.

Üçüncü Murâd Han devrinde on iki yıl süren Şark seferleri sonunda, Kafkasya ve Âzerbaycan Osmanlı Devletine bağlandı. Hazar Denizine hâkim olan Osmanlı donanması, Safevîlere karşı, Sünnî Özbek Hanlarına topçu ve yeniçeri askeri yardımı götürdü.

Avrupa kıtasında Osmanlı Devletine tâbi Erdel (Transilvanya) Beyi İstefan Batori, 1577'de Lehistan (Polonya) Kralı seçtirildi. Böylece Baltık'taki bu ülke de Osmanlı himâyesine alınarak, yıllık haraca bağlandı. İşgal ve tecâvüzlerden muhâfaza altına alınıp, Rus yayılmasının önüne geçildi. Avusturya ile münâsebetler hudut tecâvüzleri sebebiyle, 1592'de bozuldu. Yıllık otuz bin duka altın haracın gönderilmemesi üzerine, Vezîriâzam Koca Sinan Paşa, Avusturya seferi için vazifelendirildi. 1592'de başlayan Avusturya harbi, 1606 yılına kadar devâm etti.

Fas'taki Sâdi Şerîfleri, Osmanlı sultanından, İspanyollara karşı yardım istediler. Fas Şerîflerine yardım etmek için Cezâyir Beylerbeyi Ramazan Paşa vazîfelendirildi. Osmanlı kuvvetleriyle Fas Şerîfleri, İspanyollarla Portekizlileri bölgeden attılar. Fas'tan Hristiyanların atılması, başta Papalık olmak üzere Güney ve Batı Avrupa devletlerini harekete geçirdi. Osmanlı taraftarı Fas Şerîfi Abdülmelik aleyhine tertiplenen Akdeniz Hristiyanlığının son Haçlı seferine Papalık, Fransa, Portekiz ve İspanya katıldılar. 4 Ağustos 1578'de Tanca yakınlarındaki Vâdi-yüs-Seyl'de (el-Kasr-ul-Kebir, Alkazar) yapılan muhârebede, Haçlılar, büyük bir hezîmete uğradı. Portekiz Kralı öldürölüp, ordusu imhâ edildi. Fas, Osmanlı hâkimiyetini tanıyarak, Şerîf Ahmed Mansur, emir tâyin edildi. Sultan Üçüncü Murâd Han devrinde Kuzey Afrika Osmanlı hâkimiyetine girdiği gibi, Orta Afrika ülkesi olan Bornu da Osmanlı sultanına itâatini arz etti. Bu devirde bütün Kuzey Afrika'nın ve Bornu'nun tâbiyete girmesiyle, Osmanlı Devleti en geniş ve tabîî hudutlarına kavuştu.

Sultan Üçüncü Murâd Han devrinde, ordunun seferde olmasından istifâde eden Dürzîler Lübnan'da, Zeydîler Yemen'de, Hâricîler Trablusgarp'ta, Şah İsmâil Safevî taraftarı âsiler Kıgı'da isyân etmişlerse de, hepsi de itaate getirilmişlerdir.

Sultan Üçüncü Murâd Han devrinde, Osmanlı ülkesinde pek çok ilim, kültür ve sanat eserleri inşâ edilmiştir. Bu hususta ilk icrâat, Kâbe-i şerîf duvarlarının mermerden yaptırılıp, Harem-i şerîfin su yollarının temizletilmesi oldu. Medîne'de bir medrese, mektep, zâviye ve büyük bir imâret yaptırıldı. Üçüncü Murâd Han, bununla da kalmayarak, Harem-i şerîfi tâmir ettirip, kubbelerini kârgir yaptırdı. Manisa'da, daha şehzâdelik devrinde câmi, medrese, imâret, tabhânedan meydana gelen Murâdiye Külliyesini, İstanbul'da Toptaşı Tımarhânesini yaptırdı. İyi bir tahsil gördüğünden ilme meraklı olan İkinci Murâd, âlimleri çok severdi. Nakşibendî meşâyihinden Hâce Ahmed Sadık Kâbilî'den feyz alarak kemâle geldi. Tasavvufa âit Fütûhât-ı Sıyâm adlı kitabı yazdı. "Murâdî" mahlasıyla tasavvufa âit kıymetli şiirleri vardır. Dîvânında, Türkçe gazellerinin yanında Arapça ve Farsça gazelleri de vardır. Türkçe dîvânını Şemseddîn Sivâsî açıklamıştır. Ayrıca Gelibolulu Ali, hoş görünmek maksadıyla, bâzı gazellerini şerh etmiştir. Ocak 1595'te İstanbul'da vefât eden Sultan Üçüncü Murâd Han, babası İkinci Selim Hanın Ayasofya Câmii yanındaki türbesine defnedildi.